

тренування і змагань // Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту: Матеріали II Всеукр. конф. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2005. – С. 254-257.

4. Лясота Т.І., Євстратов П.І. Показники мітонометрії у студентів чоловіків, які виконували кваліфікацію "Альпініст України" // Кінезіологія в системі культури: Матеріали конф. – Ів.-Франківськ: Плай, 2001. – С. 76-77.

5. Федотов Ю.Н., Востоков И.Е. Спортивно-оздоровительный туризм. М.: Советский спорт, 2002. – 96 с.

РОЛЬ АНІМАТОРА ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ В АКТИВІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Людмила Заневська, Ігор Заневський, Марек Кржеміньський
*Львівський державний університет фізичної культури,
Університетський коледж наук про довкілля (м. Радом, Польща)*

Постановка проблеми. Активний відпочинок поки що не став суттєвим елементом сучасного життя українців. Невелика кількість наших співвітчизників час від часу сідає на велосипед, займається гімнастикою, веслує на байдарках, плаває. Для частини нашого суспільства доступні такі види відпочинку як гірські лижі, теніс, аеробіка. Існують спроби змінити відношення соціуму до активного відпочинку, але тут на заваді стають нерозвинена рекреаційна інфраструктура, відсутність вільного часу, фінансові труднощі, відсутність реклами та інформації, відсутність пропаганди відновлення здоров'я засобами активної рекреації та спортивно-оздоровчого туризму. Це лежить на поверхні проблеми. Коріння ж – набагато глибше, і сягає воно суспільної свідомості, де відбиваються переконання, культурні цінності, вартісні погляди, засади, норми. З одного боку маємо малозмістовний, суперечливий, поверхневий інформаційний простір рекреаційно-туристського спрямування, з іншого – широку рекламу цигарок, алкоголю, сумнівних туристичних турів та пропаганду світського, так званого „гламурного” способу проведення вільного часу в нічних клубах та дискотеках.

Свою негативну роль відіграють психологічні чинники: слабка мотивація, страх наразитися на сміх під час виконання вправ, трактування активного відпочинку як тяжкої праці. Таким чином, постає проблема рекреаційно-туристського виховання населення. Перший та дуже важливий крок у вирішенні цієї проблеми – це

підготовка кваліфікованих спеціалістів в царині активної рекреації та спортивно-оздоровчого туризму. Цим шляхом впевнено йдуть у Польщі.

Дослідження стосується місця та ролі аніматора рекреаційно-туристської діяльності в Польщі з метою впровадження цього досвіду в процес підготовки таких фахівців в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До звичного значення назви професії аніматор (кіномультіплікатор) останнім часом додалося нове – пропагандист, лідер, організатор рекреаційно-туристських послуг. Значення рекреаційно-туристської діяльності в суспільному житті людини визначається постулатом: „Кожна фаза циклу життя людини (дитинство, молодість, зрілий та старший вік) ставлять різні завдання перед активними видами відпочинку” [1].

Програми рекреаційно-туристського виховання повинні відповідати певним умовам. По-перше охоплювати родину. Дітям з родинного гнізда слід виносити звичку до здійснення різних активних форм відпочинку та позитивного проведення вільного часу. Родина є основою кожного суспільства. В родині людина приходить у світ, виростає, стає зрілою та старіє. Саме в родині закладаються необхідні потреби, світогляд, традиції. Родина вчить вартісному вибору, виховує зацікавленість, уподобання та навички до активного відпочинку [3]. Родина створює умови для реалізації рухливих ігор та забав, що в свою чергу організує та направляє у правильне русло дитячу енергію. Дякуючи батькам, діти виносять з дому культуру відпочинку та пристосування до активних видів рекреації та туризму [5].

По-друге опиратися на сучасне шкільне середовище, завданням якого є підготовка молодого покоління як до праці, так і до проведення вільного часу (існує зв'язок між розбудованими у школі потребами до активного відпочинку та пізнішими успіхами в суспільному житті). Діяльність батьків у вихованні рекреаційно-туристських потреб повинні підтримувати різні інституції фізичного виховання, культури, спорту та сама школа. Завданням школи є виховання молоді людини й підготовка до мудрого використання вільного часу, активного відпочинку та участі у рекреаційно-туристській діяльності [2]. Дослідження цієї проблематики показали, що виховання до рекреаційно-туристської діяльності у шкільному віці позитивно впливають на фізичний та психічний стан дітей. Постають завдання підготовки до рекреаційно-туристської діяльності,

які школа може реалізувати трьома способами: донесенням достовірної інформації; пробудженням потреби самореалізації учня; виявленням в учнів зацікавленості до різних форм рекреаційно-туристської діяльності [4].

По-третє, інспірувати суспільство за посередництвом інституцій, підприємств та організацій до позашкільного виховання шляхом реалізації різних моделей відпочинку та створення необхідних умов для рекреаційно-туристської діяльності. Велика відповідальність лягає на навчальні заклади в сенсі розробки та впровадження навчальних програм для підготовки кваліфікованих фахівців рекреаційно-туристської справи.

По-четверте, розроблені програми можуть реалізовуватися через вечірні курси підвищення кваліфікації, тренувань та навчань у вихідні дні та інше. Є велика потреба у такому навчанні і для дорослих людей, різних суспільних груп, бізнесменів. Ідея „спорту для всіх” це виклик різним інституціям, організаціям, приватним агенціям [4].

Результати дослідження та їх обговорення. Таким чином, з огляду на завдання, які стоять перед активним відпочинком та для підвищення культури проведення вільного часу – велика роль відводиться такій важливій ділянці рекреаційно-туристської діяльності, як анімація. Animatio з латини означає одухотвореність, animo – це оживлення (www.wikipedia.org). Анімація по визначенню – метод створення серії знімків, малюнків, плям під час показу яких, на екрані виникає оживлення мертвих форм. Це поняття перенесено на сучасні рекреацію та туристику, які стають динамічними та гармонічно розвиваються, дякуючи саме анімації. Анімація в сенсі рекреації та туристики – це керування людьми під час проведення вільного часу шляхом залучення їх до рекреаційно-туристської діяльності [4]. Метою такого залучення є збагачення проведення вільного часу людини, яке дає шанс на задоволення специфічних потреб людини, розвиток та виховання таких потреб. Реалізація анімаційних завдань вимагає ініціативи, заохочення, поради, пропагування, інструктажу, навчання та організації відпочинку. Все це в свою чергу потребує кваліфікованих спеціалістів, які мають всебічну підготовку. Називають таких спеціалістів аніматорами. Їх завданням є подолання стереотипів проведення вільного часу та створення організаційних, інформаційних, індивідуальних умов активного відпочинку. Їх філософія – це філософія вільного вибору

способу життя, яке в свідомості суспільства повинно бути здоровим, активним, повноцінним.

Діяльність аніматора активної рекреації та спортивно-оздоровчого туризму здійснюється в таких середовищах як школа, заклади освіти та науки, підприємства та організації, приватні осередки відпочинку, організації, клуби, будинки культури, осередки спорту та рекреації. Аніматор рекреації та спортивно-оздоровчого туризму працює в різних суспільних середовищах і повинен виконувати як мінімум три ролі.

Роль пропагандиста. Аніматор є носієм ідеї виховання фізично та психологічно здорового суспільства. Аніматор повинен знати, який фактичний стан здоров'я та витривалості людей, з якими він працює, які причини погіршення їх здоров'я, а головне як поліпшити стан підопічного та усунути загрози його здоров'ю.

Роль лідера полягає у неформальній першості щодо знань рекреаційно-туристської діяльності та вміння організовувати рекреаційно-туристські заходи. Аніматор перший бере в свої руки справи активного відпочинку, перший організовує суспільство до занять рекреаційно-туристською діяльністю, перший пробує змінити стан свідомості суспільства щодо фізичної культури, перший впроваджує в життя суспільства навички активного стилю проведення часу.

Роль організатора проявляється у діях аніматора. Серед яких: організація різних верств населення до проведення вільного часу в активний спосіб; організація занять, імпрез, підготовка об'єктів відпочинку до занять рекреаційно-туристською діяльністю; організація зустрічей з авторитетами та аматорами рекреаційно-туристської справи з метою заохочення людей до ідеї рухової активності. Завданням аніматора є створення оптимальних умов формування та розвитку основ рекреаційно-туристської діяльності, підготовка бази для вільного вибору проведення відпочинку та різних способів відпочинку.

Аніматор повинен бути безкінечно терплячим, готовим до будь-якого спілкування, будити симпатії у людей. Крім того, мати навички до виконання спортивно-рухових вправ, знати красзнавство, володіти різноманітними соціотехніками, а найважливіше – вірити у свою педагогічну діяльність. У своїй роботі аніматор застосовує різноманітні методи (рис.).

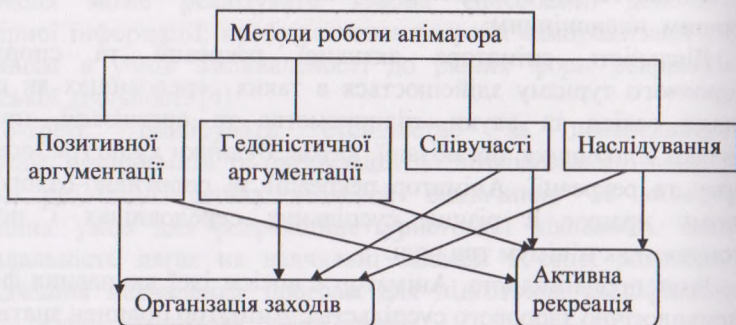

Рис. 1. Методи роботи аніматора рекреаційно-туристських послуг

Метод „позитивної аргументації”. Цей метод спрямовано на творення відповідної вартості емоційно-оцінюючого компоненту. Крім позитивних для здоров’я людей впливів активного відпочинку настає додаткове зміцнення здоров’я. А здоров’я це найбільша вартість суспільного життя.

Метод гедоністичної аргументації. Дуже впливовий метод, який полягає у підкресленні приємних сторін рекреаційно-туристської діяльності. Це не турбота про здоров’я, а можливість веселої пригоди, переживання радості, знайомство з цікавими людьми, що є програмною метою рекреаційно-туристської діяльності. При застосуванні цього методу слід звертатися до досвіду окремих людей та спеціалістів. Тут важливо підібрати такий відпочинок, який би кожному приніс задоволення.

Метод „співучасті” – дуже важливий метод для підтримання емоційно-оцінюючого компоненту. Полягає у безпосередній участі відпочиваючого у рекреаційно-туристських заходах на рівні з бувалими туристами. Заняття повинні бути атракційними та позитивно емоційними. Досвід винесений з таких занять людина оцінює і надалі переносить на спосіб життя.

Метод „наслідування” передбачає наявність яскравої особистості аніматора, або іншого кваліфікованого спеціаліста з рекреаційно-туристської діяльності, визнаного за авторитет [4]. Подані методи повинні пробуджувати в людях потреби до рекреаційно-туристської діяльності.

Аніматор вміє та знає як використовувати інфраструктуру спортивно-оздоровчого туризму та активної рекреації; організовувати рекреаційно-туристські заходи; користуватися засобами масової комунікації; працювати з інформаційними потоками. Окрім того, аніматор повинен мати вміння і навички спеціаліста фізичної культури, що дуже важливо. В табл. 1 відображено програму підготовки спеціалістів розраховану на отримання спеціалізації „Аніматор активної рекреації та організації заходів” (як другого фаху). Ця програма успішно діє в Центрі промоції підготовки Рацібожа (www.cpe.org.pl). В програму включено дисципліни, які стосуються безпосередньо рекреаційно-туристської діяльності, а також здоров'я, анатомії та фізіології людини, фізичного виховання і спорту, аеробіки, педагогіки, права та інше.

Таблиця 1

Програма підготовки „Аніматорів рекреації та організації заходів” в Центрі промоції підготовки Рацібожа

Програма підготовки на курсі	Аніматор активної рекреації та організації заходів
Предмети	Кількість годин
Основи обслуговування туристичного руху	8
Основи організації туристики	8
Основи анатомії та фізіологія людини	15
Основи педагогіки забав	10
Основи права в туристиці	5
Перша допомога	6
Фізичне виховання, спорт та форми рекреації	15
Вибрана персональна спеціалізація	10
Основи аеробіки – теорія та практика	10
Рекреація – Nordic Walking – теорія та практика	8
Основи методики навчання форм рекреації	8
Практичні заняття	10
Організація розважальних, спортивних та культурних заходів (конкурси, змагання, вечірки, походи, екскурсії)	10
Разом	123

Отже, в умовах сучасної рекреаційно-туристської діяльності в Польщі найбільш суттєвими є такі засади. Засади мотивації – виховання особистості, опанування знань з рекреації, способів

рекреаційної справи стають тим важливішими, чим всебічніші та сильніші причини спонукають спільноту до рекреаційно-туристської діяльності. Засади активності – чим більше задіяна спільнота у рекреаційно-туристській діяльності, тим різноманітніші форми її активності та тим сильніше ця активність пов'язана з основними засадничими принципами рекреаційної справи. Засади практичності – самостійний вибір індивідуума, попри реалії життя, до пізнання активного відпочинку. Осмислення, усвідомлення, дієвий вибір власного виду активної рекреації. Засади тривалості полягає на вкладанні у свідомість суспільства способу мислення за яким спільнота може досягнути в просторі та часі значення активного відпочинку для кожного індивідуума. Засади індивідуалізації – пристосування рекреаційно-туристської діяльності в найбільшій мірі до індивідуальних можливостей та потреб людини з огляду на структуру її особистості. Засади рецесивності – тренування постави, опанування знань про рекреацію та способи рекреаційної справи стають тим необхіднішими, чим ліпшою є пристосованість до занять.

Таким чином, окреслено місце та роль аніматора активного відпочинку у суспільному житті Польщі. З огляду на обраний Україною шлях до європейської спільноти, членство у Всесвітній Туристичній Організації та Світовій Організації Торгівлі українське суспільство мусить вибудовувати освіту відповідно до європейських стандартів. Тому досвід Польщі у розбудові рекреації та туристики надзвичайно важливий для України, потребує вивчення та впровадження у процес підготовки фахівців фізичної культури ВНЗ фізкультурного профілю.

Висновки:

1. Аніматор у суспільному житті Польщі виконує роль пропагандиста, лідера, організатора активної рекреації та спортивно-оздоровчого туризму.

2. Описано методи, якими аніматори послуговуються у своїй практичній діяльності (співучасті, наслідування, позитивної та гедоністичної аргументації), показано як їхнє застосування повинне пробуджувати в людях потреби до рекреаційно-туристської діяльності.

3. На прикладі навчальної програми окреслено ареал знань (основи рекреації, туристики, права, педагогіки, анатомії, фізіології,

аеробіки) та вмінь (організація розважальних, спортивних та культурних заходів, проведення походів, надання першої допомоги та інше) аніматора рекреаційно-туристської справи.

4. Визначено засади, які служать підґрунтям для успішної рекреаційно-оздоровчої діяльності, а саме: мотивації, активності, практичності, тривалості, індивідуалізації, рецесивності.

5. Обґрунтовано нагальну потребу підготовки кваліфікованих аніматорів для розв'язання проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності України.

Література:

1. Erdman L. Próba określenia profilu absolwenta wydziału turystyki i rekreacji AWF ze specjalizacją rekreacja. – AWF w Poznaniu, 1979. S. 135.
2. Fąk T. Skuteczność polskiej szkoły w wychowaniu do rekreacji ruchowej // Zb. prac nauk. – AWF Wrocław, 1995. S. 60-63.
3. Łobożewicz T., Wolańska T. Rekreacja i turystyka w rodzinie. – PTNKF, Warszawa, 1994. S. 85.
4. Podstawy rekreacji i turystyki // pod redakcją Toczek-Werner S. – AWF we Wrocławiu, 2002. S. 150.
5. Siwińska J., Siwiński W. Współczesne wychowanie do turystyki i rekreacji // Zb. prac nauk. – Poznań, 1995. S. 56-60.

ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Тарас Маланюк

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ*

Постановка проблеми. Сучасний туристичний ринок вимагає якісного розвитку сфери послуг і туризму. Це вимагає застосування нових форм підготовки кадрів для туристської галузі. Реальну туристсько-краєзнавчу підготовку фахівців туризму здійснює Інституту туризму Прикарпатського університету імені Василя Стефаника де значна увага відводиться походам, подорожам, екскурсіям.

Отриманню якісних знань допомагає відвідування студентами унікальних об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток природи та історико-культурної спадщини, яких на території Івано-Франківської